

SAYI 2 | MAYIS-HAZİRAN 2023

UNDRA

PSİKOLOJİ DERGİSİ

"AŞK"

FOTOĞRAF: BAHADIR DOĞAN

03

"...Terkedilme kaygısından kaçınmanın yolu, aşık olmaya devam etmek olarak gözüküyor ilişkinin bu evresinde..."

08

"...kendimizde eksik bir şeyi karşı tarafta gördüğümüzde aşkın en keyifli hali mevcuttur....".

10

"... çünkü sergilenen bu davranışın içerisinde tamamen mantık odaklı olmayan duygusal bir fikir yapılanması yatmakta...."

12

"...İlk arzu anneyle olan bağdan devam eder ve buradaki hasar yetişkinin diğer ilişkilerinde de aynı döngüyü devam ettirmesine bir nevi neden olur..."

İçindekiler

- 02 İrrasyonel Kararlar ve Aşk
- 04 Aşk
- 06 Aşkın Olmak
- 07 Aşk Eksikliğe Tahammül Edebilmeyi De Gerektirir
- 09 İlişkilerde Düşünceli Yapının Yanlış Yordanması
- 11 Aşkın Sansürü

Candy, (2006)

İRRASYONEL KARARLAR VE AŞK

Psk.Dnş. Mustafa Burak Arabacı

Her ne kadar epik hikayeler olarak bilinseler de, literatürdeki aşk hikayelerinde aşk kendini bir bilmece olarak arz eder. O bilmecelelere verilen cevaplardaki çaresizlik duygularını dikkate aldığımızda da göreceğimiz budur. Selvi Boylum Al Yazmalı'mın Asya'sı, aşkını emek ile takas etmek zorunda mıydı? Başka bir yolu olamaz mıydı?

Paris, Helen'e aşık olduğu için belki affedilebilir, ancak sonrasındaki seçimi bir savaş başlatmaya değecek kadar kıymetli miydi? Romeo ve Juliet'in her ikisi de birbirlerinin öldüklerini zannettiklerinde, intihar; yaslarını tutup aşık olacak bir başkasını aramak yerine tercih edilebilecek en iyi şey miydi? O hikayelerdeki verili sonuçlar karakterlerin deneyimledikleri duyguları net ifade etse de, gerçekten aşkı tatmış olanların her biri bu sorulara evet cevabını vermekle kalmayacak; aynı zamanda kararlı bir buyurganlığa bezeli coşkularıyla bunların tek gerçek seçenek olduğunu haykıracaklardır. Hangimiz, hatta ruhsal dünyasında en az şiirsellik olanımız bile, söz buna gelince karşısındakine hissettiği çekimi yücelterek her birimizin aşk için ölebileceği, öldürebileceği ve savaşabileceği ihtimallere evet demek istemez ki?

Robert H. Frank; "Passions Within Reason: The Strategic Role of the Emotions" isimli kitabında, epik aşk hikayelerinin karakterlerinin yaptığı irrasyonel seçimlere dair olan bu sorulara bir cevap arıyor. Özetle, aşkı bir bağlılık aygıtı olarak ele alıyor. Partnerler, aralarında filizlenen aşk ilişkisinin içinde sevgililerinin onları terk etmeyeceğini bilmek isterler. Frank'ın ele alışına göre, aşk, iki insanın birbirleri için irrasyonel bir sevgi bağı hissetmesine yol açan şeydir; ardından açığa çıkan bu duyguları motive eden davranışlar partnerlerin her birinden yek diğerine işaret verdikçe de; bağlılık oluşur. O merhale, aynı zamanda sevgililerin yek diğerinin onu terketmeyeceğini bilmesinin tek yoludur. Bu durumda Frank'e göre aşk, araçsallaşır. Bir bağlılık aracı olarak aşk, varlığını sürdürmek için o işaretlere muhtaçtır. Ancak aşk ilişkisi içerisinde partnerlerin birinden diğerine yayılan bu işaretlerin her zaman dürüst olup olmadığı hiçbir zaman açık değildir. Örneğin Romeo, kalbinin o geceye kadar hiç sevmediğini Juliet'e söylediğinde, Juliet neden etkilenmelidir?

Frank bir aşk ilişkisinin içinde irrasyonel seçimler yapan kişilerin (ya da literatürdeki karakterlerin) bu tür sorulara cevap olarak yaptığı seçimleri, psikolojik bir mesele

İRRASYONEL KARARLAR VE AŞK

olarak ele alıyor, ve de kişinin gerçekten aşık olmadığı sürece bu işaretleri veremeyecek olduğunu iddia ediyor. Bir başka deyişle bu aşk işaretleri, arzu nesnesine ulaşamamanın verdiği ızdırabı dindirmenin o an, o kişi(ler) için tek yolu olarak gözüktüyor. Bu ızdıraptan kaçınmak sözkonusu olduğunda da, tek seçenek aşkı, ve onu sürdürmeyi sağlayan irrasyonel kararları, bağlılık için bir araç haline getirmekten geçiyor. Terkedilme kaygısından kaçınmanın yolu, aşık olmaya devam etmek olarak gözüktüyor ilişkinin bu evresinde. Devamında ise aşk araçsallaşır, ve kalıcı bir bağlılığı elde etmenin, sahiplenmenin tek yolu olur.

Örneğin; Candy (2006) filmindeki Dan ve Amy karakterleri için de durum tam olarak böyle işler. İlişkilerinin başlangıcında, aşklarını diri tutan verdikleri irrasyonel kararlar ve gerçekliği inkarları olur. İrrasyonel seçimleri aşk ilişkilerini sürdürmek içindir. Aşk bir bağlılık aracı olarak işlevini gördüğünde ve ilişkileri bir bağlılık sözleşmesine dönüştüğünde de, o işaretleri ne vermenin ne de gerçekliğine inanmanın mümkün olmamasıyla sonuçlanıyor.

Nihayetinde, aşk ulaşılacak istenen şeyin, hem orada ve "o kişi"de olduğuna dair şüpheye en ufak mahal bırakmayan şiddette bir inanç olarak başlayıp; tek arzulanan o kişi/nesnenin bağlılığı (ya da onu kaybetme ihtimalinden kaçınmak) olduğu müddetçe de ona ulaşmanın bir aracı, bir anlamda sahiplenme arzusunun kurbanı oluyor.

Referanslar

- 1- Selvi Boylum Al Yazmalım (1977) Yön. Atif Yılmaz
- 2- William Shakespeare, Romeo and Juliet
- 3- Robert H. Frank; Passions Within Reason: The Strategic Role of the Emotions
- 4- Candy (2006) Yön. Neil Armfield

www.martıdergisi.com

AŞK

Uzm. Psk.Dnş. Sinem Çalış

Kahvesinden bir yudum alıp battaniyesine sarılıp dergisini okumaya başladı.

-Aşk yüzyıllardır birçok kitaba filme konu olmuş bir duygudur. Tarihten günümüze onlarca yazar aşkı tanımlamaya çalışmıştır. Her yazar açısından farklı ele alınabilen bir duygudur üstelik aşk. Mesela Flaubert aşkı "merak" sözcüğüyle tanımlar. Der ki "Birine karşı merak duymaya başlarsınız, korkunç bir merak. Onu tanımak, onunla olmak, dünyaya yeniden onunla gelmek istersiniz". Bu yüzden aşka en uzak cümle "Senden nefret ediyorum" değil, "Artık bilmek istemiyorum" dur. Tıpkı sevginin karşısının nefret değil kayıtsızlık olduğunu söyleyen Rollo May gibi.

Bu satırları okurken en son kime karşı sonsuz bir merak duyduğunu düşündü. Üstünden yüzyıllar geçmiş gibiydi. Kafasını kaldırıp camdaki yansımasına baktı. Gözlerindeki hüznün o buğulu resimden bile belli oluyordu sanki. Aşık olduğunda parlayan gözlerinin içini çok iyi hatırlıyordu. İnsan kendini özler mi, özlüyordu işte. İçten kahkahalar atabildiği, hayattan zevk aldığı, kendine sonsuz güvendiği o halini özlüyordu.

AŞK

İnsanın yaşı ilerledikçe âşık olması neden zorlaşıyordu ki sanki? Kırkından ellisinden sonra âşık olanları düşündü, “Ne kadar şanslılar” diye geçirdi içinden. Yakın zamanda izlediği “Aslı Gibidir” film geldi aklına. Filmin yönetmeni Abbas Kiarostami şöyle demişti: “Aşk saplantılı yanlış anlamalar ve çelişkiler silsilesidir. Hepimiz yanlış anlamaya eğilimliyizdir. Âşık olduğu kişiyi doğru anlamaya başlayan her insan ona âşık olmaktan vazgeçebilir. Âşıkken insan her güzel şeyi aşkında bulur. Ancak bu gerçekliğe aykırıdır. Gerçek olmayan kafasındaki ideal sevgilinin kopyasını sürekli çoğaltır durur. Bu kopyalardan birine benzeyeni bulduğunda tutkulu bir aşkı yaşamaya başlar. Aşk sağlıklı bir beynin bile rahatça üretebileceği sanrıya dönüşmek üzere olan bir illüzyondur. Oysa gerçek sıradan basitliklerden ibarettir ve bütün büyüü bozar.”

Gerçekler, diye geçirdi aklından...İnsanı en çok acıtan şeyler değil miydi onlar? Çok değer verdiğin birinin artık seni istemediği gerçeği, sonsuz sandığın şeylerin aslında pamuk ipliğine bağlı olması gerçeği, aşk denen şeyin sonunun hep hüsrarla bitmesi gibi gerçekler. İşte bu gerçekler bütün büyüü bozuyordu sahiden. Peki bu kadar yanlış anlamalardan, hüsrana dolu sonlardan, saplantılardan ibaretse bu aşk neden herkes âşık olmak istiyordu? Onu bu kadar ilgi çekici kılan şey neydi?

Aşkın kimyasal, fizyolojik, psikolojik birçok etkisinin olması onu bu kadar ilgi çekici ve vazgeçilmez kılıyordu belki de. Âşık olduğumuzu hissettiğimiz zaman fizyolojik olarak bedenimizde oluşan değişiklikler, duygularımızı, düşüncelerimiz otomatik olarak etkiliyor.

-Kişi âşık olduğunda beyinde bazı nörotransmitterler salgılanmakta ve serotonin düzeyi düşmektedir. Bu yüzden âşık olduğumuzda bazı psikolojik rahatsızlıklardaki gibi obsesif belirtiler gösterebilmekteyiz. Aynı şekilde vücuttaki dopamin ve noradrenalin seviyesi artmakta bu da kişinin kalbinin daha hızlı atmasına, yüzünün kızarmasına, bağımlılık belirtilerinde olduğu gibi onsuz yapamam diye düşünüp her anını âşık olduğu kişiyle geçirmek istemesine neden olmaktadır. Ancak bu norotransmitterler etkisini 2-3 yıl içinde kaybedip kişinin hormonları normal seviyeye geldiğinde bu tutkulu halinden eser kalmamaktadır doğal olarak. Sonuç olarak aşkın ömrünün 3 yıl olduğu inancı da buradan gelmektedir. Üstelik bu dönemde sadece bedenimizin içinde gelişen değil, dışarıdan da fark edilebilen değişiklikler de olabilmektedir. Daha enerjik, daha özgüvenli, daha cesaretli olabilmekte; fiziksel olarak kendimize daha fazla öz bakım gösterdiğimiz, kendimizi daha fazla beğendiğimiz bir ruh haline girmektediriz.

Hafifçe gülümsedi ister istemez, bu cümleler nedense tekrar âşık olmak istediğini anlamasını sağladı. Aslında bir başkasının yansımada kendini görmeyi seviyordu. Tamamlanmışlık hissini, o tutkulu halini seviyordu. Kime âşık olduğunun bir önemi yoktu aslında, tıpkı Irvın Yalom’un dediği gibi: “Siz sevginin içinizde yarattığı duyguları seviyorsunuz. Siz arzuyu seviyorsunuz, arzu edilen şeyi değil”.

Peki ya siz aşk konusunda nasıl birisiniz? Kalbi hızlı hızlı atan, midesinde kelebekler uçuşan mı, yoksa aşktan köşe bucak kaçan mı?Arzuyu seven mi, yoksa arzu edilen kişiyi mi seven gerçekten?

AŞKIN OLMAK

Uzm. Psk. Dnş. Miralem Gür

En yalın haliyle bir ötekini seçebilmektir aşk. Diğerlerinden ayırmak, özel kılmak, birlikte olmanın her haliyle günün sonunda iyi kalabiliyor olmaktır. Bu iyi kalabilme hali sonsuz tatmin ve memnuniyet hissini beraberinde getirmeyecektir. Aksine aşk, insan olma deneyimine kişinin en yakın olduğu durumlardan biridir denilebilir. Çünkü ancak yakın bir ilişki içerisinde kişi eksikliklerini, olmayan mükemmelliğini, yarattığı hayalkırıklıklarını görme fırsatı yakalayabilir. Ve pek tabii bir ötekinin de onun tüm arzularını gerçekleştirme imkansızlığına sahip olduğu gerçeğiyle de yüzleşir. İşte bu yüzden aşk bir büyüme halidir de. İnsan ancak kendi gerçeklikleri ve ötekinin ona verebildiği/veremedikleriyle yüzleşip bunu deneyimleyebildiğinde, kendinin ve ötekinin sınırlılığını kabul edebildiğinde kabuğunu kırabilir. Paradoks da budur ki sınırlılığını kabul ettiğinde sınırlarını aşmaya başlar

Aşk tam da bir aşma halidir. Kendini aşıp ötekine ulaşmak için tutkulu olma hali. Kimi zaman bu durum ötekine yapışmakla karıştırılır. Yoğun duygular hissedilen kişinin yaşamına nüfuz etmek, onun sınırlarını hiçe saymak, o olmakla karıştırılır. Ancak aşk için iki kişi gerekir. İşte bu yüzden, aşık olabilmek için kişinin ruhsal anlamda kendini var edebilmiş olması bir ön koşula dönüşür. Kendi hayalleri, istekleri, hedefleri, olan , eylemlerine sahip çıkabilen kişi bir ötekiyle karşılaştığında endişe duymaz. Ötekinin yaşamında yok olmaktan, ona dönüşmekten, sınırını kaybetmekten korkmaz. Elbette ki kimi yanları değişir, dönüşür. Dönüşmek güzeldir, zenginleştirir. Ancak kişinin bazı yanlarının dönüşmesiyle; bir ötekinin yaşamında erimesi farklı şeylerdir. Biri ölümü diğeri canlılığı getirir. Tam da bu yüzden aşk seçebilmektir. Seçtiği kişinin yaşamına getirebileceklerinin sorumluluğunu alabilmek, onunla birlikte gelen tüm duygulara da sahip çıkabilmek ve kendini ona yansıttıkları üzerinden okuyabilmektir de. Bunun içinse geriye dönebilmek, bazen katlanabilmek, bazen üzülebilmek, yası ve ayrılığı deneyimlemeye kucak açabilmek ve en nihayetinde kurduğu ilişki içerisinde erimeden, ötekini eritmeden kendisi olarak ama değerle dönüşerek kalabilme cesaretine sahip olmayı, aşkın olabilmeyi göze alabilmektir.

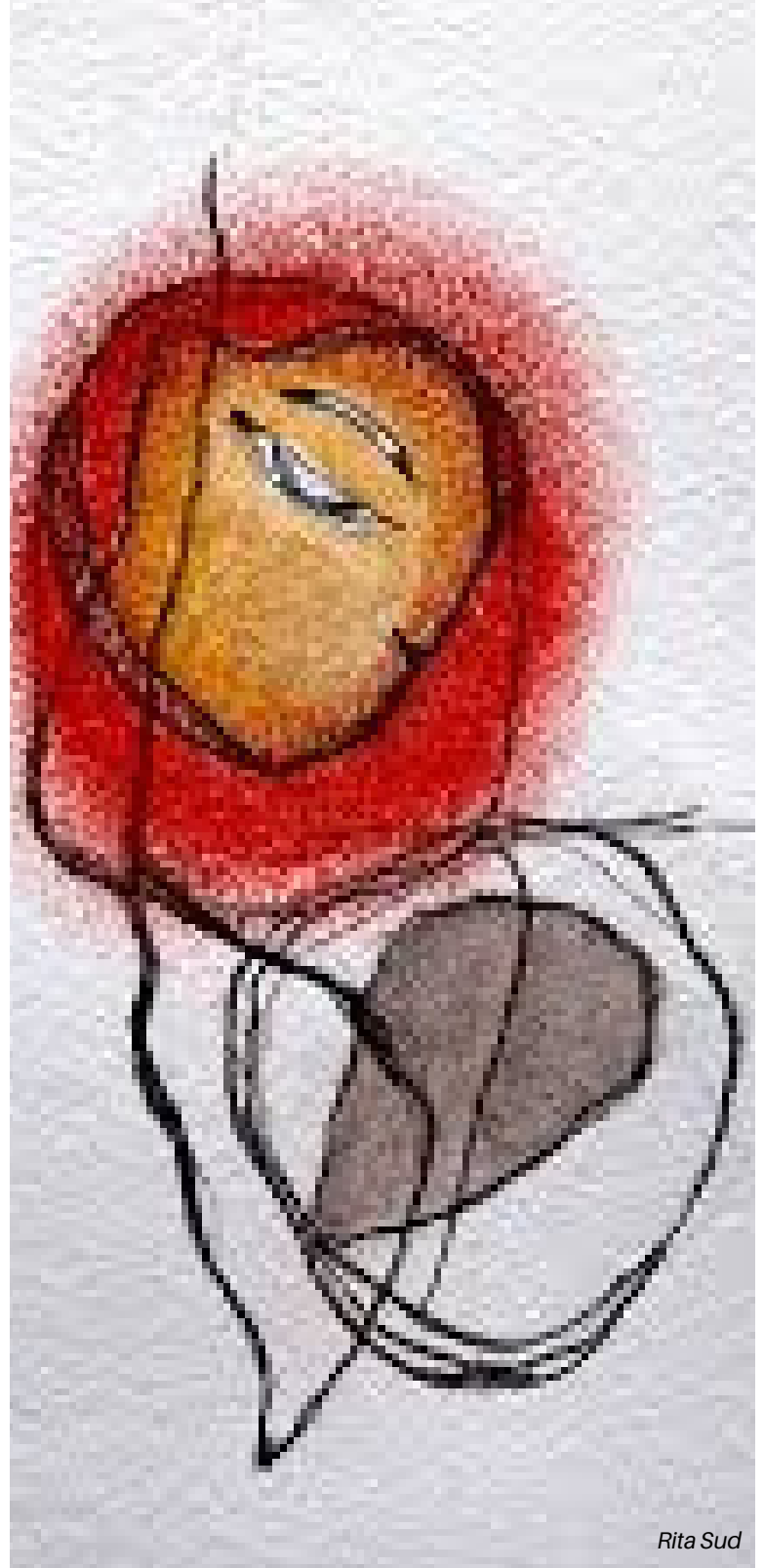
Rita Sud

AŞK EKSİKLİĞE TAHAMMÜL EDEBİLMİYİ DE GEREKTİRİR.

Uzm. Kl. Psk. Nur Eda Kaplan

Kişinin kurduğu romantik ilişkiler, kendisinin bebeklik döneminde ebeveyni ile kurulan ilişkisinin yansımasıdır. Ebeveynin bebeği kapsayıcılığının nasıl bir bütünlük içerisinde olduğu, çocuğun kurulan ilişkilerindeki bilinçdışı seçim sürecine işleyen noktadadır. Ebeveynin bebeği tutuşundan, bakışına, bağlanmasından, ayrışmasına verdiği tepkilerden, tepkileri almasına, göstermesine, anne-baba ilişkileneşine kadar hemen her türlü durumu kapsanmasıyla ilişkilendirebiliriz.

Ebeveynin bebeğe güvenli bir ortam sunduğu durumlarda, ilerleyen yıllarda kurulacak olan romantik aşk ilişkilerinde de güvenli bağlanma ortamı oluşur. Ancak ebeveynin güvenli ilişki sun(a)madığı durumlarda ise kişinin romantik aşk ilişkisinde de güvenli bağlanma konusunda zorluklar yaşadığı gözlenmektedir. Bu romantik ilişkilerdeki bağlanma meselesinin araştırmalara sıklıkla merak konusu olduğunu söyleyebiliriz. Peki, güvenli bağlanan kişilerde her şey bu kadar pürüzsüz sorunsuz bir şekilde “Tamam olduk biz” denilebilecek noktada mıdır?

Rita Sud

**AŞK EKSİKLİĞE TAHAMMÜL
EDEBİLMİYİ DE GEREKTİRİR.**

Hiç sanmıyorum. Mesafelenmeler, kaygılar, davranışlar, tutumlar, çelişkiler, acabalar da vardır. Hatta çokça acabalar vardır. Birçok şey vardır ve zordur. Kişi, kendisinde eksik olana aşık olur. Eksik olana aşık olurken, o eksik bir yandan tamamlayıcı, bir yandan da rahatsız edicidir. Tamamlayıcıdır, çünkü kendimizde eksik bir şeyi karşı tarafta gördüğümüzde aşkın en keyifli hali mevcuttur. Rahatsız edicidir, çünkü o durumu kendinde görmek istemediği için eksiktir. Kişi kendisindeki eksik durumu görmek istemediğinden bu konuda özellikle meselesi vardır. Kişi bastırır, inkar eder, kabul eder ya da etmez ama günün sonunda meselesi olan o durum yanı başındadır.

Her insanın olumlu ve olumsuz yanları vardır. Eksik olanla meselemiz varsa olumsuz tarafı biraz da o yana atfederiz. Aşık olduğumuz kişinin olumsuz yanlarını başta göremeyiz sonra o eksikler, olumsuzluklar göze çarpar. Aşkın acabaları ortaya çıkar. Tıpkı çocukluk dönemimizde ebeveynlerimizin olumlu yanlarını görebildiğimiz, içimizi ısıtan o güvenli yerde kalmamız gibi ama ergenlik dönemine geldiğimizde ebeveynlerimizin olumsuz yanları da bir bir göze çarpmaya başlar. Ebeveynlerimizin içimizi ısıtan yanlarıyla birlikte artık olumsuz yanlarının da göze çarpmasıyla ayrılmaya çalıştığımız bir döneme atılım yapmaya çalışırız. Benliğimizin omurgasını oluştururken o içimizi ısıtan yandan çıkıp biraz kendimizi dışarı atmaya, ebeveynlerimizin eksikliğinden uzaklaşmaya, romantik ilişkimizin içimizi ısıtan yanlarına daha anlayan, daha eksiksiz görünen yere atılım yapmaya çalışırız. Romantik aşkımızın olumlu yanlarına evriliriz. Bir süre sona romantik ilişkimizin de olumsuz yanları göze çarpar. Bu evre, çatışmaların, acabaların doğduğu yerdir. Herkesin olumlu ve olumsuz yanları, eksiklikleri, meseleleri vardır. Kendi içimizdeki bu çatışmaların üstesinden gelmek için nasıl bir baş etme yöntemi kullanıyor isek, bu yöntemler romantik ilişkilerimizdeki çatışmaları halletme durumumuza da yansır.

Şunu söyleyebiliriz ki; ne zaman ki ebeveynlerimizin olumlu ve olumsuz yanlarını kabul edebiliriz, ne zamanki omurgamız sağlamlaşmıştır işte o zaman romantik ilişkimizin olumlu ve olumsuz yanlarını kabul ederiz ve elbette kendimizin de. Bu söylediğim her olumsuzluğu kabul etmekle ilintili elbette ki değil. Kendi meselemizdeki olumlu ve olumsuz yanlara, eksikliğimize tahammül edebilmekle ilintili. Daha sağlıklı baş etme yöntemlerini kullanmamız; kendimize tahammül edebilmemizi ve aşkın komplike haline tahammülümüzü de sağlar. Ne zaman kendimize tahammül edebiliriz işte o zaman aşkın güvenli ortamını oluşturabiliriz. Omurgamızı sağlamlaştırabiliriz.

Aşk, eksikliğe tahammül edebilmeyi de gerektirir.

İLİŞKİLERDE DÜŞÜNCELİ YAPININ YANLIŞ YORDANMASI

Psk. Dnş. Oğuzhan Şeker

Her birey yaşadığı ya da yaşamakta olduğu ilişkisinde inisiyatif aldığını, fedakarlık kavramıyla iç içe olduğunu söyleyebilir, çünkü bireyler ilişkilerine soyut ve somut kavramlar katarlar. Bununla beraber, yapılan bu “katma” eyleminin doğrudan olumlu yorumlanması beklentisine girebilirler.

Ancak unutulmamalıdır ki, aslında olumlu düşünülerek yapılan her eylem hedefe ulaşamayabilir ya da devamında hedeften şaşabilir. Bunu da her bireyin aslında süreçleri olumlu değerlendirme ve ılımlı görebilme penceresinin farklı yapılarla olmasıyla ilişkilendirebiliriz. Bu durumu hayatımızın diyalog gerektiren her atmosferinde yaşamış ve hala yaşıyor olabiliriz. Peki ya bu durum duygusal ilişkilerde nasıl seyrediyor? İşte burada duyguların yoğunluğuyla orantılı iç güdüsel davranışların meydana çıkışını izleyebiliriz.

Dönemden döneme değişen ve yeni ek dinamikler kazanan duygusal ilişkilerde partnerlerin de birbirlerinden beklentileri değişmekte desek aslında yanlış olmayacaktır. Beklenti modelleri değişse de aslında “beklenti” kavramı daimi bir şekilde bu olgunun içerisindeki temel taşlardan biri olarak yaşamaya devam ediyor.

**İLİŞKİLERDE DÜŞÜNCELİ YAPININ
YANLIŞ YORDANMASI**

Beklentileri karşılamak adına yapılan her eylem ve alınan her sorumlulukta partnerler aslında takdir edilme davranışını da hayata geçirmekte. Sonuçta ilişkiye bir şeyler katabilme durumunu gerçekleştirmiş olmak nihayetinde bir süreci başarıyla yerine getirmiş olmak gibi anlaşılabilir. Ancak başarıya ulaşma kavramının altındaki görünür gerçekler sahiden partnerler tarafından doğru yorumlanıyor mu? “Ben üzerime düşeni yaptım” düşüncesinden uzakta olan, daha geniş perspektiften bakmakta olan partnerlerde bu durum daha sağlıklı algılanabilirken; duruma teknik görev edasıyla yaklaşan partnerlerde durum biraz daha taktik odaklı yapılanmada kendini gösterebilir. Partnerlerin almış olduğu bu inisiyatifler yapıcı olmak yerine yıkıcı olabilir. Bu noktada yapılan ve söylenen şeylerin alt metnini iyi görebilmek önem taşıyor, çünkü sergilenen davranışın içerisinde tamamen mantık odaklı olmayan duygusal bir fikir yapılanması yatmakta. Doğal olarak daha komplike, yoğun, hassas bir süreç söz konusu. Bu noktada iç güdüsel yaklaşımlar yanlış anlaşılabilirliğe gebe kalabilir ve yıkıcı senaryoların da fitilini ateşleyebilir.

Peki ya bu durumun doğrusu nedir?

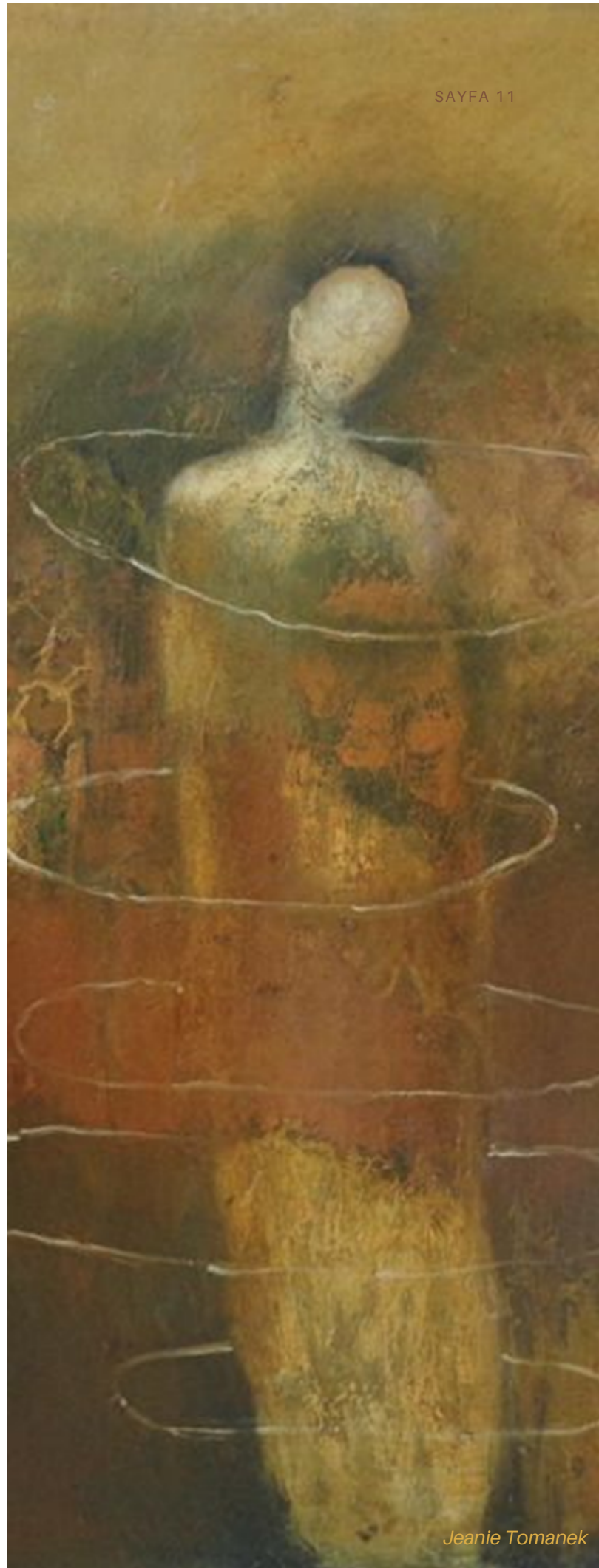
Aslında bu bağlamda net bir doğrunun olmadığını bilmek önem arz ediyor. Taktik ve teknik yapılanmadan zihni uzakta tutup bu yola ne için çıkıldığının ve sonucunda neyin net şekilde görülmek istendiğinin hatırlanması oldukça önemli. Bununla beraber bireyler, net doğruların her ilişkide farklı olduğunu, duygusal ilişkilerin kendine özgü bir anlayış kavramı ve eşiği olduğunu hatırlayabilmelidir. Sonucunda da ilişkinin bir savaş olmadığını algılayabilmek olumsuzluğa dönüşebilecek bazı olasılıkların önüne geçebilir. En nihayetinde içsel muhakemesini partnerine iyi aksettirebilmiş ve empati kavramını aktif derecede kullanabilen birey bu yanlış yordanabilirlik durumundan uzaklaşıp sergilediği davranışlarda istediği hedefe daha sağlıklı ulaşma fırsatı yakalayabilir.

Aşığın Sansürü

Aday Psikolog Sakine Deniz Yılmaz

*"Benim ilk aşkım olmadı,
ben ikincisiyle başladım"*
-Turgeniev

Neslihan Zabcı ve Şeyda Postacı çocuk ve ergen kuramcılarını derledikleri Çocuk ve Ergen Psikanalizi Kuramcılar ve Kavramlar adlı kitabın içerisinde "Aşığın Sansürü" (La Censure de L'amante) isimli bir kavramdan bahsederler. Michel Fain ve Denise Braunschweig'in literatüre kazandırdığı bu kavram, annenin çocuğuna sırtını dönüp baba için yeniden erotik bir nesne olmasını tanımlar. Çocuk, gidip gelen annenin tutarsızlığı karşısında süreksizlik duygusunu deneyimlerken aynı zamanda üçüncünün varlığını sorgular. Üçüncü kişi babadır ve çocuk sevgi nesnesini yaşamın daha ilk yıllarında bu üçüncüyle paylaşmak zorundadır. Oidipal döneme gönderme yapan bu kavram anne - baba ve çocuk üçgeninin başladığı dönemde de mevcut olan üçüncüyü bize hatırlatır. Turgeniev "Benim ilk aşkım olmadı, ben ikinciyle başladım" derken de ilk aşkını yani anneyi kastetmiştir. Anne, baba için erotik bir nesne olmayı sürdürürken; çocuk bir üçüncü olan babanın annenin dikkatini nasıl çektiğine anlam veremez. Nasıl olur da bu üçüncü anneyle çocuk arasına girebiliyordur ve dahası annenin sevgisi sadece çocuğun değil midir?

Jeanie Tomanek

AŞIĞIN SANSÜRÜ

Aşkın ve aşığın sansürü üçüncüdür. Üçüncünün varlığı bizi tehdit eder. Oedipal dönemde bu sefer üçüncü olma sırası çocuğa geçer. Çocuk kapının dışında, anne ve babanın arasında olmaması gerektiğini deneyimler. Bu dönem elbette Freud'un bize gösterdiği Oedipus Kompleksi ile karşımıza çıkacaktır. Üçüncünün tehdidine bir cevap gelmelidir, ruhsallık harekete geçmelidir ve içinde tuttuğu enerjiyi –libidoyu- dışarıya çıkarmalıdır. Anne babaya gittiği için mi çocuk annenin dikkatini çekmek istemektedir? Bizi bıraktığını, sevgimizi kesintiye uğrattığını, tutarlı bir sevgi vermediğini düşündüğümüz için mi yetişkin hayatlarımızda “kaçan kovalanır” sözüne inanırız? Belki burada ilk kaçan, annedir. Sonraki kaçanlar hep anneyi hatırlattığı için mi çocukluk yaşamının tekrarını oynarız?

“Aşk, bizden kaçanı yakalamak için duyulan çılgın arzudan başka bir şey değildir” der Montaigne. İlk arzu anneye olan bağdan devam eder ve buradaki hasar yetişkinin diğer ilişkilerinde de aynı döngüyü devam ettirmesine bir nevi neden olur. Laplanche ve Pontalis Psikanalizin Dili kitabında bu döngüyü “tekerrür takıntısı” olarak tanımlamışlardır. Özne kendisini sürekli üzücü, eski deneyimi tekrarlayıcı durumlara sokar, fakat bunu bilinçli şekilde yapmamaktadır. Aşık biz, sansür ise üçüncülerdir. Fakat bu üçüncü her zaman bir insan olarak karşımıza çıkmaz. Üçüncü bazen bize yönelen bakıştır, başkalarının sözleridir, duyguları tehdit eden ve haseti körükleyen ateştir.